

JAIPUR

RIJKE ROZE STAD

In de hoofdstad van de Indiase deelstaat Rajasthan geldt de rijkdom van weleer – uit rozekleurige stenen opgetrokken paleizen en forten – als trekpleister bij uitstek. Maar ook is Jaipur het ultieme mekka voor het shoppen van smaragden, robijnen en roosgeslepen diamanten. Ivo Weyel nam al zijn creditcards mee. *“Nice for wife.”*

TEKST IVO WEYEL | FOTOGRAFIE HERMAN VAN HEUSDEN

Het paleis van de maharadja is van een verpletterende schoonheid. Ik sta met open mond. De majestueuze architectuur, de pracht en praal, de uitgestrekte tuinen met waterpartijen, de marmeren zalen en meubels, ingelegd met ivoor, jade en edelstenen. Waar zouden we zijn, als moderne toerist, zonder de onderdrukking, overheersing en totalitaire macht van weleer, zonder de allesoverheersende machthebbers, wrede koningen en meedogenloze kerkvorsten, waar ook ter wereld? Want zowat alle toeristische bestemmingen waar we nu naartoe reizen, die we bewonderen en roemen om hun schoonheid, zijn gebouwd door, of in opdracht van,

schatrijke heersers die hun bezit over de ruggen van de arme, uitgebuide bevolking bijeen hebben geschaard. *N'importe* waar: de Franse en Engelse kastelen, de kathedralen en moskeeën, van Rome tot Istanboel, heel Venetië, de Russische paleizen en niet te vergeten zowat alle kunstschaten in de musea, van het Louvre tot het Rijksmuseum en de Hermitage, zijn vervaardigd in opdracht van de rijken en machtingen der aarde. Zo ook de rijkdom van de maharadja's, die nergens zo mooi is als in de Indiase provincie Rajasthan. Absolute macht, feodale onderdrukking en ongelijkheid bouwt letterlijk huizen als kastelen. Nivellering is goed voor het

Van links naar rechts: xxxxx
xxxxxx xxxxxxxx

“WAS IK MAAR EEN MAHARADJA UIT DE TIJD VAN TOEN.
DAN LIEP IK HIER, BEHANGEN MET SMARAGDEN EN DIAMANTEN,
DE PAUWEN TE VOEREN, TERWIJL DE BEDIENDEN ME KOPJES
THEE BRACHTEN IN DE KLEUR VAN DE ONDERGAANDE ZON
IN GOUDEN KOPJES”

volk, maar slecht voor de kunsten. Dat ging al-
lemaal door mijn hoofd toen ik door Jaipur liep,
de hoofdstad van Rajasthan, waar het erfgoed
van de maharadja's in alle hoeken en krochten
is te vinden. Was ik maar een maharadja uit de
tijd van toen, dacht ik stiekem. Dan liep ik hier,
behangen met smaragden en diamanten, de
pauwen te voeren, terwijl de bedienden me
kopjes thee brachten in de kleur van de onder-
gaande zon in gouden kopjes, en me koelte toe-
wuifden met struisvogelwaaiers en zacht dei-
nende parasols.

ALLEENHEERSERS

De maharadja's waren rijk. Schatrijk. India telde
ooit 278 koninkrijken, sommige groter dan
Frankrijk, met aan het hoofd een alles bezitten-
de koninklijke familie. Maharadja's waren al-
leenheersers op alle gebieden: legerleider, rech-
ter, grootgrondbezitter, pachter, *tutti*. Sinds de
Engelsen in 1947 het land verlieten en India on-
afhankelijk werd, begon men te knagen aan
hun macht en rijkdom. Maar pas in 1972 werd er
definitief met ze afgerekend door de toenmalige
premier Indira Gandhi, die hun bezit nationali-
seerde, privileges ontnam en zelfs hun titels af-
schafte. Zo groot was de haat tegen het voor-
malige machtsstelsel dat alles wat met ze te
maken had, werd veronachtzaamd. De paleizen
raakten in verval. Pas decennia later bloeide de

liefde voor het erfgoed weer op
en begon men met de restaura-
ties, niet in de laatste plaats om
het toerisme te dienen. De rijk-
dom van weleer als trekpleister
bij uitstek. Een van de *highlights*
van Jaipur is het Amber Fort,
een magistraal bouwwerk uit
de zestiende eeuw dat even
buiten de stad ligt, waar de ma-
haradja en zijn familie veilig
konden genieten van hun rijk-
dom. Boven op een berg, met
hoge muren en uitkijktorens
rondom, was het een nauwe-
lijks te nemen vesting. Binnen
de ruige muren is het een para-
dijs van elegante ruimtes, lommerrijke binnen-
plaatsen en eindeloze gangen en trappen waar
het daglicht subtiel gefilterd doordringt en
waarin het fijn dwalen is. Ga zo vroeg mogelijk
op de dag, niet alleen voor het mooiste licht,
maar vooral ook voordat de toeristenstroom op
gang komt. Dan stromen de bussen toe en komt
de schier eindeloze colonne opgetuigde olifan-
ten (ik telde er meer dan vijftig) langzaam op
gang, met op hun ruggen de luie toeristen die
de weg naar boven liever niet lopen. Arme oli-
fant. Hun leven bestaat uit het op en neer
gaan van deze ene weg. Maar hun wraak is zoet,

Kloksgewijs: xxx
xxxxxxx

want olifanten waggelen enorm, en erop zitten is als op een boot in zware storm. Halverwege worden de toeristen bleek en misselijk en eenmaal boven aangekomen, is hun eerste stop de wc. Erg schone wc's trouwens, die om de haverklap door mannen met emmers water worden gekuist op een wel zeer doeltreffende wijze: men neme een emmer water, opene de deur en mietere de inhoud over de hele wc. Klaar.

WATERPALEIS

Het uitzicht vanuit het fort over de *urbi et orbi* is fenomenaal; in het ochtendlicht is de roze gloed van Jaipur extra aangezet, afkomstig van de gebruikte bouwstenen en volgens de legende zo gebouwd omdat het de lievelingskleur zou zijn van de maharadja (versie nummer 1) dan wel de Engelse prins of Wales die er in 1876 een bezoek bracht (versie nummer 2). Er is ook een versie 3 (dat een jonge stenenbouwer de stenen stiekem kleurde uit liefde voor zijn bruid) en een vierde versie (door de goden gezonden blikseminslag kleurde de stad roze), maar dat is het mooie van India: niemand is het ooit eens met elkaar, verhalen worden van alle kanten gekleurd en verzonnen, en iedereen beweert bij hoog en laag dat zijn versie de juiste is en de ander liegt. Vanuit het fort zie je de idyllische Jal Mahal liggen (wat waterpaleis betekent), midden in het feeërieke Man Sagar-meer. De maharadja bouwde het paleis louter om te feesten en om van daaruit op beesten te schieten die zijn personeel, in

“DAT IS HET MOOIE VAN INDIA: NIEMAND IS HET OOI T EENS MET ELKAAR, VERHALEN WORDEN VAN ALLE KANTEN GEKLEURD EN VERZONNEN, EN IEDEREEN BEWEERT BIJ HOOG EN LAAG DAT ZIJN VERSIE DE JUISTE IS EN DE ANDER LIEGT”

Boven: xxx
Onder: xxx

Boven, v.l.n.r.: xxxx
Onder: xxxx

“DE MAHARADJA BOUWDE HET IDYLLISCHE WATERPALEIS
JAL MAHAL LOUTER OM TE FEESTEN EN OM VAN
DAARUIT OP BEESTEN TE SCHIETEN DIE ZIJN PERSONEEL,
IN BOOTJES, MOEST DREGGEN”

bootjes, moest dreggen. Tja, weer zo’n twijfel-geval van beestachtig verleden en prachtig erfgoed. Jaipur zelf is hectisch. In alle opzichten. Met de roze gloed als basis is het een kakofonie van de meest uiteenlopende intense kleuren (honderden stoffenwinkels en kraampjes hangen hun felgekleurde sari’s aan gevels en bomen) en geuren (kruidenmarkten lijken wel verfwinkels). Het is er ook druk. Verkeersregels lappen Indiërs aan hun laars, of ze nou in de auto zitten, op de motor, een olifant, kameel, ezel of wit steigerend ros; die laatste racen in razendsnelle draf door de drukke straten, op weg naar een bruiloft of een feest of een toeristische attractie waar ze *acte de présence* geven, fraai opgetuigd met stoffen en pluimen.

JUWELEN

Maar Jaipur heeft nog een troef: juwelen. Sinds het begin van de achttiende eeuw staat het zelfs bekend als de World’s Capital of Jewels, met dank aan – hoe kan het anders – een maharadja, in dit geval Sawai Jai Singh II. De man was dol op juwelen. Hij behing zijn hele familie ermee, inclusief zijn kroost dat, zelfs toen het nog amper kon lopen, al voor foto’s poseerde met diamanten kettingen, smaragden spelden en robijnen hoofdtooiën. De arme kleuters kijken er zielsongelukkig bij. Maar zij niet alleen. Zelfs zijn olifanten moesten het ontgelden, hun poten, oren en slurf omcirkeld door meters aaneengeregen edelstenen. Door zijn nauwelijks te stillen honger naar meer vestigden zich van heinde en verre gekomen juwelenhandelaars en slijpers in de stad. Nog steeds loopt een groot deel van de wereldproductie van vooral smaragden, robijnen en roosgeslepen diamanten via Jaipur. Dat maakt het – mede dankzij de beduidend lager liggende prijzen dan bij ons – tot het ultieme mekka voor het shoppen van sieraden of losse stenen, in alle soorten en maten. Zo is Motisons Jewellers het sieradenwarenhuis bij uitstek, groot als De Bijenkorf, met aparte verdiepingen voor goud, zilver en diamant. De overdaad is overweldigend en het personeel onverzadigbaar, want koop je een ring, komen ze meteen aanrennen met een bijpassende arm-

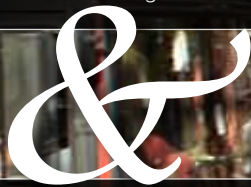

Kloksgewijs: Xxxx
xxxxxxx

DOEN

- Etihad Airways heeft sinds kort een directe vlucht op Jaipur vanaf Schiphol (Etihad.com)
- Ieder nadeel heb z'n voordeel: in het laagseizoen (april tot november) kan het weliswaar erg heet zijn, maar de prijzen voor juwelen en edelstenen liggen in die tijd tot wel tientallen procenten lager dan in het hoogseizoen en afdingen gaat dan nog makkelijker.
- Logeren kan midden in het drukke centrum in het feeërieke Raj Palace (Rajpalace.com), maar een goed en rustiger alternatief is Le Meridien (Lemeridien.com/jaipur), een prachtig complex buiten de stadsmuren; kies daar voor een luxueuze Private Villa met tuin en verzonken jacuzzi in de badkamer die in een glazen serre is gelegen.
- Wie serieus op juwelenvaart gaat, kan het beste terecht bij gerenommeerde adressen zoals deze: Royalgemsandarts.com, Amrapalijewels.com, Motionsjewellers.com, Jewelsemporium.com, Kundanart.com, DDincs.com.
- Goeie reisgids: Dharmendra Sharma (die zich – voor het gemak van de toeristen – Desi noemt). Haar e-mailadres: dharmendra.sharma1727@gmail.com.

LATEN

- Bij zonsondergang de sites bezoeken; dan is het overal enorm druk. Goed alternatief is vroeg opstaan en het bij zonsopgang doen, als het overal nog stil is.
- Een ritje maken op een olifant; als de toeristenindustrie daarvan afziet, krijgen die dieren eindelijk weer het leven dat ze verdienen. Het International Fund for Animal Welfare (IFAW) voert actie, onder andere in India, om hiervoor te zorgen.
- Zelf rijden in een huurauto; het verkeer is meer dan hectisch en wie – ook schuldeloos – betrokken raakt bij een ongeluk, is verre van jarig.
- Onvoorbereid gaan; wie van tevoren of ter plekke leest over de glorie van de maharadja's en de Raj, geniet dubbel; de beste boekwinkel van de stad met bijzondere literatuur hierover zit in het Rambagh Palace hotel.

“IK WORD
VERLIEFD OP EEN
RONDGESLEPEN
SMARAGD. MAAR
HIJ NIET OP MIJ.
WANT TUSSEN
DROOM EN DAAD
ZITTEN DAN WEL
GEEN WETTEN IN
DE WEG, MAAR
WEL PRAKTISCHE
BEZWAREN, IN DE
VORM VAN HET
PRIJСКАARTJE VAN
ANDERHALVE TON”

veelkleurige glas-in-loodramen. De familie van eigenaar Santi Choudhary zit er al sinds de tijd van maharadja Sawai Jai Singh II en heeft de meest schitterende antieke juwelen, sommige uitgevoerd in de typische Jaipurse Meena Kundan-techniek, beroemd door het oogverblindende emaillewerk aan de keerzijde. Ik word verliefd op een rondgeslepen smaragd. Maar hij niet op mij. Want tussen droom en daad zitten dan wel geen wetten in de weg, maar wel praktische bezwaren, in de vorm van het prijskaartje van anderhalve ton.

MANCHETKNOPEN

Dan maar een paar cabochon manchetknopen (saffier en opaal) van de Nederlandse ondernemer Pieter Kuijpers, die hier samen met een plaatselijke slijper een prachtige collectie *understated* manchetknopen heeft gecreëerd. Ik tref hem in een klein achterafstraatje bij Prakash Soni thuis, de meester-slijper, die hier in zijn atelier *slash* woonkamer, onder het toezien oog van zijn oude vader en driejarig dochtertje, de meest mooie edelstenen bewerkt voor in Kuijpers' collectie. Buiten sjokken de heilige koeien in het straatbeeld voorbij, spelen kinderen met halfvergane poppen, vegen oude vrouwen de koeienpoep van hun stoep en kabbelt een stroompje langs de huizen (of is het een open riool?). Kortom: armoede en rijkdom, vuile straten en de mooiste edelstenen, het bestaat in Jaipur overal pal naast elkaar en door elkaar heen. Terug in het centrum, bij de indrukwekkende poort van het ommuurde stadsgedeelte, bij de Albert Hall op het grote plein, bij het weergaloos fraaie Hawa Mahal (ofwel Palace of the Winds, niet meer dan een loze gevel, ooit de plek van waar vrouwen het stadsgewoel konden gadeslaan zonder zelf gezien te worden), zwermen duiven en mensen door elkaar heen, doorkruist door zakenlui op brommertjes die hun weg naar het werk onderbreken om een handvol zaadjes te kopen bij de vrouw die in kleermakerszit op de hoek zit, om deze vervolgens uit te strooien op het plein, voor de duiven, de duizenden duiven die het plein hebben ondergescheten, die weten dat hier zandzakken zaadjes en maïs worden gestrooid. Voer in overvloed, want het voeren van dieren is een goede daad bij de hindoes, ook al lijden de monumenten uit de rijke geschiedenis onder de zure poep die de duiven in een dikke witte baklaag achterlaten op de fragiele roze gebouwen. Maar geen nood. Daar verschijnt al een man met een grote emmer water die hij – we kennen het ritueel reeds – leegkiepert over de poeplaag. En schoon is het plein. ▮

Boven: Xxx
Onder, v.l.n.r.: xxxx

band, ketting, ja, zelfs voor een diadeem draaien ze hun hand niet om. “Nice for wife”, zegt er een, terwijl hij me een tienduizend dollar kostende diadeem in de maag probeert te splitsen. Dan is er het doodchique Royal Gems & Art, gehuisvest in een antieke *haveli*, een typisch Indiaas stadspaleis met muurschilderingen en